

СВЯТКУВАННЯ ДНЯ ЗАМИРЕННЯ

ВАШИНГТОН. — Ціла американська нація святкувала минулого понеділка „день замирення” минулої світової війни і з вдячністю згадувала тих героїв, які поклали свої голови в минулій світовій війні. Президент Рузвельт удався з почотом на Арлінгтонський цвинтар у Вашингтоні, де зложено тіло Невідомого Вояка. Помолившись на гробі, президент виголосив промову, в якій говорив про будучий мир, що він мусить наступити внаслідок протверезіння людей і мусить започаткувати нову добу, в якій люди не лиш зложуть свою сталеву зброю, але поховать ненависть і бажання крові. В 11 годині перед полуднем, по старім звичаю, відбулась двохвиалева мовчанка по цілій нації.

БУДУВАННЯ НОВИХ СТРАТЕГІЧНИХ ДОРІГ.

НЮ ЙОРК. — Комісар ньюйорських парків, Роберт Мозес, заявив, що для міста Нью Йорку потрібно негайно побудувати нових доріг на 65 мільйонів доларів щоб у той спосіб зробити місто Нью Йорк здібним оборонятись на випадок якогось конфлікту з зверхньою силою. Мозес говорив, що хоч від останньої війни побудовано в місті Нью Йорк ріжних доріг, мостів і тунелів на 500 мільйонів доларів, то проте ті комунікаційні артерії не вистарчальні, коли ходити про воєнну стратегію і оборону міста на випадок війни.

ДАЙКСТРА ПРО ВІЙСКОВУ СЛУЖБУ.

ВАШИНГТОН. — Голова вербункових бюр, Дайкстра, заявив, що при поборі до війська професії не будуть відгравати ролі. Дехто із професіоналістів на тім потерпати, але трудно. Молодий дентист, наприклад, що тільки що купив собі машини для свого офісу, а вже мусить це все покидати, щоб відбути військову службу, потерпить більше від якогось автомобілевого механіка, який відходить до війська знаючи, що ніхто його праці йому не забере і він дістане її назад такою самою, як покинув. Але війська годі вести так, щоб ніхто не терпів, чи щоб всі однаково терпіли. Одні мусять принести більшу посвяту, інші меншу, говорив Дайкстра.

ЗАСАДИ АМЕРИКАНСЬКОЇ АРМІЇ.

НЮ ЙОРК. — Генерал Дром виловив засади, на яких буде основана американська армія, чи точніше її духове вишколення. Отож, на основі тих нових засад, в армії буде примінювана досить велика свобода думання. Вояки і підстаршини не лиш можуть вільно, індивідуально думати над ріжними військовими справами, але навіть будуть заохочуватись вищою владою до висказування індивідуальних думок. В той спосіб буде використаний великий резервоар індивідуальної моральної сили. Домінуючий тип старшини, що безоглядно на все накладає своє п'ятно і свою волю, буде усунений з армії, говорив генерал Дром.

КАНАДА ПРОТИ ГРАНИЧНИХ ПЕРЕШКОД.

ОТАВА. — До столиці Канади, Отави, приїздить американська делегація під проводом головного прокуратора Джексона, яка має усталити правила переїзду американсько-канадської границі для цивільних людей. З тої нагоди канадські кола висказують побажання, що Злучені Держави Америки звільнили свої загострення і дозволили канадійцям переїздити границю так доволіно, як було передтим. Нині треба мати паспорт і візо від американського конзуляту, щоб переїхати з Канади границю. А візо не легко дістати. Ті загострення запровадила Америка на те, щоб не допустити з Канади до Америки ріжних шпигунів та підіривних елементів. Канадійці кажуть, що боротьбу з підіривними елементами треба так повести, щоб на тім не терпіли інші громадяни та загалом, не терпіли добросусідські відносини тих обох країв.

РАДІЄ, ЩО БОМБУЮТЬ МІСТА.

НЮ ЙОРК. — Один з найчільніших ньюйорських архітектів, Врайт, заявив, що оптимісти не повинні дуже сумувати з приводу того, що нині в війні бомбами одна держава нищить міста другої. На далеку мету це вийде людям на добре, казав він. Бо на місці знищених міст будуть побудовані модерні, які матимуть більшу красу і вигідніше життя. Врайт гостро критикував густоту нинішніх міст та говорив, що будучі міста будуть розсіяні. Він сам намалював проект одного будучого мешкального хмародера, що мав би бути побудований далеко за містом і оточений парками, та городами.

ІРЛАНДЦІ НА ПОМІЧ ІРЛАНДІ.

НЮ ЙОРК. — Американське ірландське товариство для визнання вільної Ірландії мало свій масовий мітинг і на ньому ухвалило не заперестати боротись так довго доки не буде ціла Ірландія вільна і зєдінена в ірландській державі. На ньому теж ухвалено поміч Ірландії в теперішнім напруженім положенні і вислано президентові Ірландії, Де Валері, телеграму з приреченням цієї помочі.

НЕСПОДІВАНА СМЕРТЬ СЕНАТОРА КІ ПИТМЕНА

РІНО (Невада). — Кі Питмен, довголітній федеральний сенатор, голова сенатського комітету заграничних справ, а також тимчасовий предсідник сенату, помер зовсім несподівано на хворобу серця. Він брав активну участь в останніх президентських і сенаторських виборах у своїй стейті Невада. Був завзятим прихильником президента Рузвельта і його політики. В тих виборах він вийшов поновно сенатором. Та зараз по виборах піддався лікарським оглядинам і лікар ствердив, що він поважно хворий на серце і був поважно хворим підчас цілих виборів. На приказ лікаря його відвезено до шпиталю де він вкоротці помер, проживши 68 літ.

Сенатор Питмен був одним з найчільніших і найрухливіших федеральних сенаторів. Він мав свої виразні погляди на ріжні суспільні справи, зокрема на заграничну політику. Ненавидів диктаторів і в сенаті все вів тверду політику супроти диктаторських країв та побоювався всяке потурання їм.

КОНДОЛЕНЦІЙНА ТЕЛЕГРАМА ВІД РУЗВЕЛТА

Довідавшись про смерть сенатора Питмена президент Рузвельт відразу вислав на руки вдови по сенаторі кондольційну телеграму, в якій говорив, що він втратив широго приятеля, а також лояльного співробітника в суспільних справах, на якого все можна було покладатись.

ВИСІЛКА СЕНАТСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ

Джек Гарнер, теперішній заступник президента і предсідник сенату, припоручив сенатові зложити чисельну сенатську делегацію, яка візьме участь у похороні сенатора Питмена. В склад цієї делегації увійшли 22 сенатори, що творять сенатський комітет заграничних справ, якого покійний сенатор Питмен був головою. А що всі сенатори тепер перебувають у своїх домах, Гарнер звелів повідомити їх, щоб в один час зібрались в Ріно, Невада, де відбудеться похорон.

СМЕРТНІСТЬ СЕРЕД СЕНАТОРІВ

У звязку з смертю сенатора Питмена в Вашингтоні нагадують про смертність серед сенаторів взагалі. Від 1938 року на 96 сенаторів вмерло шість: Гемилтон Луїс з Ілліной, М. Логан з Кентакі, Вільям Бора з Айдаго, Ернест Гібсон з Вермонт, і Ернест Лундін з Мінесоти. Останнім є К. Питмен з Невади.

„ВІЛЬНІ ФРАНЦУЗИ” ПЕРЕБИРАЮТЬ ВЛАДУ В ФРАНЦУЗЬКІЙ КОЛЬОНІ В АФРИЦІ

Як тяжко дістати тепер точні інформації про те, що діється, видно найкраще по тому, що доходить до Америки про воєнні події в Африці. Отже з Лондону подають, що ген. де Голь, що стоїть на чолі „вільних французів” і далі воює по стороні Великої Британії, здобув по короткій боротьбі французьку африканську колонію Габон, що лежить над самим рівником. Він заняв пристань Лібервіль та поставив там свого губернатора. Звідомлення подає далі, що були „невеликі втрати по обидвох сторонах”, та що губернатор цієї колонії дістав приказ від уряду в Віші, щоб перестати „безцільну боротьбу”. При тому Лондон підкреслює, що в тій боротьбі британські війська не брали ніякої участі. Знову звідомлення з Віші подає, що губернатор Тенно далі ставить в Габон опір ген. де Голеві й британцям, що обстрілюють Лібервіль, столицю колонії, з воєнних кружляків та бомбардують її з літаків. Далі кажеться, що бомбардування є „нелюдське й дикуське”, та що є вбиті діти, жінки і місіонарі.

ГРЕКИ СТАВЛЯТЬ ДАЛІ ЗАВЗЯТИЙ ОПІР

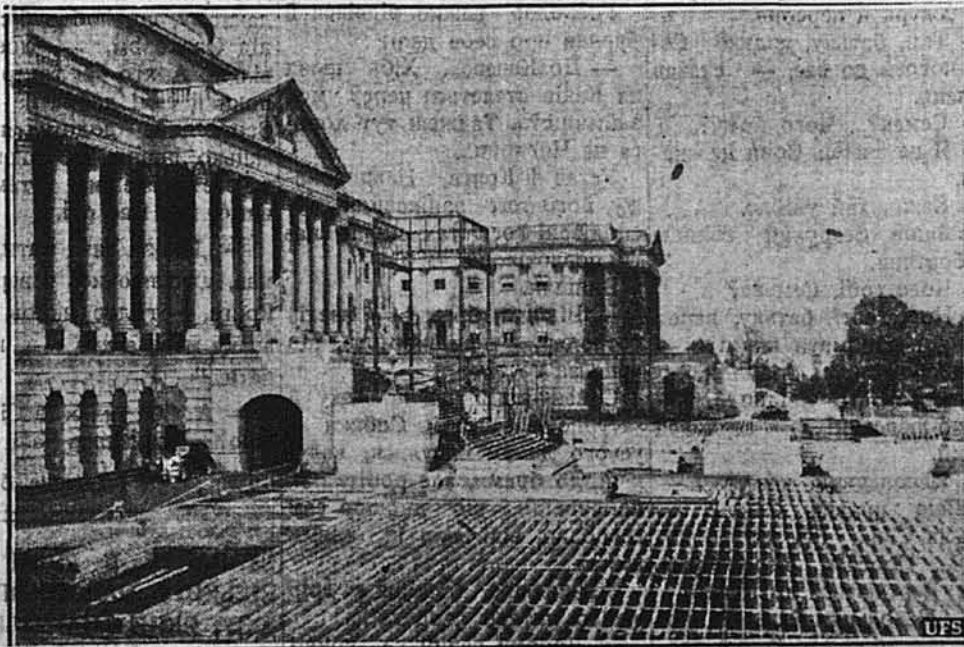
Грецько-італійський боевий фронт тягнеться тепер на яких 100 миль. Всюди грецькі війська добре держаться, при чому помагає їм погана погода, що не дозволяє італійській армії розвинути як слід своїх механізованих сил. Припинене теж через непогоду і бомбардування грецьких міст. Доносять ще й про те, що є розторожена майже ціла італійська дивізія, що попала в горах в засідку.

ЯК МОЖНА ДІЗНАТИСЬ ПРО ПРАВДУ?

В Італії ніхто не був би знав, що італійські війська мусили відступити в Африці з Галабату в Судані, якби не те, що тепер воєнний комунікат подав, що Галабат зівав відбитий.

НОВИЙ ІТАЛІЙСЬКИЙ КОМАНДАНТ В ГРЕЦІЇ

Генерал Убальдо Содду зівав назначений начальним командантом над всіми воєнними операціями в Греції. Він є підсекретарем війни. У звязку з тим заповідають нову італійську офензиву. До Албанії вислано нові військові частини.

ПРИГОТУВАННЯ ДО ІНАВГУРАЦІЇ ПРЕЗИДЕНТА. — На вулицях Вашингтону виставляють ступені для публіки на урочисте введення нововибраного президента в його уряд.

НІМЕЦЬКО-СОВЕТСЬКІ ВІДНОСИНИ БУДУТЬ ЩЕ „ТЕПЛІШІ”, ПИШУТЬ В БЕРЛІНІ

БЕРЛІН. — Уся німецька преса присвячує тепер дуже багато місця події, яку вважає „історичною” і великим ударом зверненим в сторону Великої Британії. Тою подією є приїзд до Берліна з Москви советського прем'єра і комісара закордонних справ, Вячеслава Молотова. Він прибуває з десятками економічних і політичних знавців. Що на нарадах Молотова з Гітлером і німецьким міністром закордонних справ Рібентропом, як й іншими нацистськими передовими особистостями, говоритимуть про дуже важні міжнародні справи, не улягає ніякому сумніву. Що так буде, видно найкраще з того, що вже тепер німецька преса подає, що на тих нарадах буде обширно обговорене відношення до Туреччини, яка, як відомо, є союзником Великої Британії. Якого роду будуть ті розмови, видно теж і по тім, що нацистська преса заповідає вже наперед закріплення советсько-німецьких відносин, що стануть ще щирішими і теплішими, наперекір „інтригам” Англії. Далі та преса подає, що вже є теж і велике поліпшення в советсько-японських відносинах. Та заповідає, що й ті відносини стануть ще ліпшими, та що таким чином не тільки Росія але і Японія будуть відтягнені від Великої Британії.

Москва вітає „потрійний союз”.

Так пише тепер німецька преса про союз Німеччини, Італії й Японії. І зазначає, що в скорому часі Японія й Росія виступлять активно проти Великої Британії. Німецька преса особливо підкреслює, що конференція Молотова в Берліні є наскрізь політична. І то така, що є першої ваги. Це свого роду підготовка до того, що має наступити по „розвалі британської імперії”.

ЗАПОВІДАЄ ВЕЛИКІ ПОЛІТИЧНІ НЕСПОДІВАНКИ.

РИМ. — Вирджініо Гайда, відомий знавець політики держав „осі”, заповідає, що зайдуть великі політичні події між державами „осі” і Росією з одного боку, а Японією і Росією з другого. Каже, що Велика Британія вже зістала „остаточно” усунена від участі в політичних справах Європи, бо пропали всі її надії на перетягнення Росії на свою сторону.

ВИРЯЖАЛИ З ВЕЛИКОЮ ПАРАДОЮ.

МОСКВА. — Відїзд советського прем'єра В. Молотова з Москви до Берліна відбувся з величезною парадом, в якій взяв участь між іншим і маршал Ворошилов. На залізничну стацію прибула ціла німецька амбасада. Це перший виїзд Молотова за границі Советів.

СТРАШНИЙ ЗЕМЛЕТРУС В РУМУНІ.

БУКАРЕШТ. — Румунію навістив землетрус, що тривав всього три мінуту, але цього було досить, щоб нанести краєви і людям необчисленої шкоди, до якої треба зачислити в першу чергу тисячі вбитих і ранених. В самій столиці відбулись трагічні сцени, коли валились високі дома, що ломили кості сотням мешканців, чи їх вбивали. В однім такім апартаменті мало згинуту до 300 осіб. Завалена наслідком землетрусу вязниця вбила до сотки в'язнів. Потерпіли дуже нафтові терени, рафінерії, фабрики, шляхи. Понижені цілі села. Ратунок дуже важкий, бо перервані комунікаційні połącнення. Очевидці передають описи трагічних сцен. Та їх буде більше, коли почнуть описувати рятункову акцію, себто витягання зпід румовищ покалічених людей. Кореспонденти подають, що в самім Букарешті прямо нема одного будинку, щоб не відчув потрясіння. Ціле населення огорнулось страшна паніка, яка ще збільшається, бо надійшли нових потрясень.

ПОМЕР ЧЕЙМБЕРЛІН.

ЛОНДОН. — Велика Британія втратила свого „замирителя”, що хотів дати їй мир; а приніс війну. Помер бувший прем'єр Невіл Чеймберлін, років 71, відомий особливо по своїй подорожі до Мінхена на конференцію з Гітлером і Мусолінієм. Там заключено відомий Мінхенський договір, що мав принести Європі й Великій Британії замирення. Наслідки цього відомі, бо самому Чеймберлінові прийшлося незабаром виповісти Гітлерові війну. Тепер пишуть, що „парасоля і „замирення” Чеймберліна ввійдуть в історію як змагання такої людини, що хоче вдержати мир за всяку ціну. Та загалом населення Англії відчуває намагання Чеймберліна інакше. Він бере, що Чеймберлін робив все можливе, щоб віддалити Англію від війни, а тим самим дати їй змогу краще до війни підготуватись. Назавжди усі признають, що він був відданий британській імперії цілим своїм еством.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ЧОМУ НЕ ЯСНІШЕ?

При своєму приїзді до Америки польський піаніст і прем'єр Падеревський видав заявлюючи до американців. Кажіть йому іншим у ньому: „Поможіть Британії, рятуйте світ!“ Чи не думав він сказати: „Поможіть Британії, рятуйте Польщу“? Чейже в імені світа він говорив не має повноважень.

МИРОВА ПОЛІТИКА

У своїй промові, виголошеній на Червоній Площі в Москві з нагоди більшовицької революції, Маршал Тимошенко величав по приказу й звичаю батька Сталіна.

Сказав він, що окупація Латвії, Литви, Естонії, Бессарабії й Буковини це є плоди мирової політики Сталіна. Очевидно показував він цими словами на Мусоліні й Гітлера.

З такою самою слушністю міг би сказати шакаль, заїдаючи останки бика, вбитого левом: „Як бачите, я кровни не пролив. Я відношуся до інших звірів мирно“.

ДИКТАТУРА?

Перед виборами часто попадали в газетях донесення, що кандидат однієї партії або другої великої партії стремить до диктатури.

На скільки видно з донесень після виборів, ці страхи пропаля.

Чи не переконав навіть найбільше гістеричних людей славний факт, що 12 мільйонів людей висказалося вільно проти начальникової держави, що балачки про диктатуру виборча агітація?

Першою признакою диктатури є, що населення не сміє сказати своєї думки про уряду. Коли диктатор навіть зажадує ніби голосування, то він ріжними насильними способами здушує вільний висказ недовдоволення. Тому, чи при голосуванні в Росії, чи в Німеччині за внесок уряду правильно заявлялося 99.99% голосів.

НЕ ПО ДЕМОКРАТИЧНОМУ?

Коли еспанська газета „Інформасіонес“ з атигувала свою передовицю про вибори в Америці „Дуже демократичні“, то цим вона очевидно хотіла сказати щось зовсім протилежне, себто зробити закид не демократичності. Говорила вона в тій статті про те, що американські газети, які пропонували вибори Рузвельта президентом, по виборах заважали за нього.

У той самий час, як писалися та стаття в Еспанії, в Бостоні в відомій газеті „Крисчен Сайєнс Монитор“ писалися статті про вибори, в яких говорилось:

„В Америці таке попертя (нового президента людьми, що були перед виборами проти нього) не означає ще здаті чесних переконань, ані сліпого ходження чужим слідом, ані мізерної особистої услужливості“.

Та такі річі можуть розуміти люди, лише справді демократичні. Людині, що виросла в тоталітарній атмосфері, це й в голові поміститися не може.

ПРОБКИ ВИБОРІВ

З приводу президіальних виборів набрали немало розголосу бюра, що займаються спеціально розшукуванням висаїду виборів наперед.

Від коли в Америці є вибори, від тоді правдоподібно люди пробували вгадувати наперед, як вони випадають. Займалися цим спеціально політики й газетярі. Кільканадцять літ тому славні були вгадування ньюйорського тижневика „Литерері Дайджест“, більше славні ніж точні. Останніми роками багато краще робив такі

розсліди місячник „Форчен“. Недавно повстала нарешті спеціальна встанова для таких розслідів, так званий Американський Інститут Публічної Опінії.

Моглоб здаватися, що таке розгадування висліду виборів це проста ворожба, себто вгадування, не оперте на ніяких розумових основах; що воно має стільки розуму, що вгадування синів-угадків про погоду. Мовляв, один скаже, що виграє демократичний кандидат, а другий скаже, що виграє республіканський кандидат, і один з них певно вгадає. Однак вже це одно, що наприклад Американський Інститут Публічної Опінії сказав, що Рузвельт дістане як кандидат 52% відданих голосів, а „Форчен“ сказав, що Рузвельт дістане 52.2%, а Рузвельт дістав коло 55%, показує, що тут не маємо до діла з ніяким угадуванням з уяви, а чисто науковим розслідом.

ВГАДУВАННЯ ВИБОРІВ І ПОГОДИ

Зрештою, слова про вгадування теж треба справити. Бо колись щоправда погоду лише вгадувано з ріжних явищ у природі, явищ, які інколи мали якийсь зв'язок з угадуваною погодою, а інколи не мали. Нині вгадування погоди стало вже докладно основою наукою.

Звісно, заповідання хитань публічної опінії справа, зовсім інша від справи хитань погоди, і кожна з цих справ має свої способи розсліду й роблення висновків, але й в одному й в другому випадку мається до діла з наукою, а як докладні ці науки, можемо знати з одного боку з докладности заповідання погоди американським Бюром Погоди, а з другого боку, з докладности заповідання висліду виборів Інститутом Публічної Опінії або місячником „Форчен“.

ДИВНО.

Кажуть, що Брус Бартон, республіканський кандидат на становище сенатора, прочитавши вислід виборів, заявив: „Дивно! Ніхт не може зрозуміти, як я міг приграти“.

Кажуть, що хтось з його близьких знайомих сказав йому: „Ви певно не дістали досить голосів“.

ПОВЕРХОВНІСТЬ І ВИБОРИ.

„Нью Йорк Таймс“, описуючи нововибраного віцепрезидента Злучених Держав, Генерія Агарда Волеса, каже між іншим, що його байдужність до одержі є зовсім не вистудіована.

Чи не натякує цим „Нью Йорк Таймс“ на одного кандидата, которого він попірав, а котрий вистудіовано, себто вдавано, не дбав за гарне одіння й за гарну прическу волося?

ПОВІСТЬ ПРО СЛАВНОГО ОПРИШКА ОЛЕКСУ ДОВБУША

ЩЕ ЛИШЕ КІЛЬКАНАДЦЬ ПРІМІРНИКІВ ОСТАЛОСЯ ВІДОМОЇ ПОВІСТІ МИКОЛИ УСТИЯНОВИЧА

СТРАСТНИЙ ЧЕТВЕР

Повість замітна в історії української літератури тим, що вона є одною з перших повістей української літератури в Галичині.

Для читача ця повість цікава передовсім тим, що головною особою в ній є Олександр Довбуш, славний вождь гучульського розбійницького руху.

ЦІНА 40 ЦЕНТІВ.

Замовляйте: „СВОБОДА“ 81-83 GRAND STREET, P. O. BOX 346 JERSEY CITY, N. J.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ БРИТЕН, КОНН.

Добре пописались.

В неділю дня 27-го жовтня б. р. українці міста Нью Бритен святкували тридцятилітній ювілей існування своєї церковної громади. З цієї нагоди відбулося це й посвячення новозамальованої церкви, якого довершив єпископ Богдан при співучасті дооколичного священства.

Трапляється так, що підчас поважнішої okazji люди часто „тратять голови“, але ньюбританські українці повели себе так гарно, уміло, культурно, що зродили заздрість й у своїх сусідів. І коли американські визначніші містечки істейтові діячі висказувалися про них, як американських українців, так гарно, то вони в ніч не „переборщили“. Українці в Нью Бритен пописалися згаданого дня так, як й треба: по християнськи і по українськи. Цей взірцевий порядок треба приписати молодшому поколінню, а зокрема Осипові Керелєві, котрий є президентом церковного комітету, як теж ревним працівником у наших народних організаціях. Пишучий ці стрічки прожив вже більшу половину віку, бачив в житті багато людей, був у ріжних громадах, але мало здивав таких молодих людей як в Нью Бритен, щоби так сильно були привязані до своєї церкви і своїх рідних організацій.

Тішиться український громадянин, коли побачить як роджені в Америці українці працюють у суцільній єдності для слави Божої, як і для слави і загального добра свого рідного народу. Приємно дивитися, як молоді українці в Нью Бритен беруть активну участь в церковному житті, черпаючи з Христового джерела енергію та заохоту до праці на всіх полях народнього діяння.

Є в Нью Бритен десять українських організацій. У всіх цих організаціях верховодить вже нині молоді українці і українки. І нема в Нью Бритен такої організації, котраб не була зв'язана з церквою. А нема тому, бо наші старі лемки в Нью Бритен дійсно люблять все, що є рідне. І цю чисту любов до рідного вони переляли зі свого серця у серця своїх синів і доньок.

Завдяю українцям в Нью Бритен. Гарно вихована в християнсько-національному дусі молодь. Гарно збудована церква, а ще гарніше розмальована п. Іваном Кучмаком. Коли увійдеш в середину, глянеш на престіл, бічні престולי, образи, то видно, що це малював наш справжній український артист. Бачив я ріжні наші церкви в Америці і Канаді. Бачив ріжні малюнки,

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕДЖ.

У „Свободі“ вже була стаття, в якій Л. Ц. пояснив завдання такої високої школи в Америці, якою є „Український Каледж“. А тому, що не відзначаються такі, що на таких справах визнаються, хоча скажуть слово від себе як простого робітника. Кудиб ми в нашій прибраній вітчині не заспівучасті дооколичного священства. Це американський нарід, як знаємо, дуже дбає. Коли де про українську міграцію, то тут давніше мало було таких людей, що розуміли повну вагу школи і науки. У нас були прості робітники і священники. То все. Та тепер є вже інакше. І тому тепер є краща нагода говорити про свою школу і її вагу, коли ми хочемо звідси далі давати допомогу визвольним змаганням українського народу в Європі. Американська школа вчить і про Україну, про її природні багатства, про її пшеницю і т. п. Але не можна вимагати від цієї школи, щоб вона виховувала таких, що помагалиб Україні визволитися з ярма, що виховалаб українських Де Валерів. Ось тому добре, що беремося мати свій Український Каледж. Не оглядаючись на те, хто є його основником, усім нам треба допомогти, щоб така школа повстала, та щоб ми її втримали. Ми, себто українці чи ті, що є з українського роду.

Григорій Лесюк, Філадельфія, Па.

ріжних „наших артистів“, але нігде на еміграції не бачив так гарно в українському стилі розмальованої церкви, як нею є церква в Нью Бритен. Вона розмальована так, як українська церква повинна бути помалювана: Дай Боже, щоби п. Іван Кучмак поширив свою діяльність по всіх усядах, де тільки живе наш український нарід. Правдивий артизм є тією небесною досконалістю.

Не буду описувати подробиць всього того, що було зв'язане з повнечею наміченим святом. Підчас відправи в церкві як звичайно. Підчас обіду також по старому. Тільки прикінці обіду сенатор Малоней з Конетикатстейту виголосив дуже річеву промову про українську долю і недолю. Цей славний муж докладно ознакомлений з минулим і теперішнім українського народу.

Кінчаючи, бажаю зі щирого серця ньюбританцям всього найкращого. Працюйте далі щиро й ревно біля своїх рідних організацій. Та не забувайте заповіту нашого Батька Тараса: Україну любть й во время люте за Неї Господа молити!

Сусід.

ЗГИНУЛИ ДВА КАНАДІЙСЬКІ УКРАЇНЦІ

САСКАТУН, Саск. — Місцевий англійський часопис „Саскатун Стар Фінікс“ повідомив у понеділок, 28 жовтня:

„Два молоді саскатунські моряки загинули — один на канадському нищівнику „Маргарі“, який зударився з торгівельним кораблем і затонував на північному Атлантику, 2 жовтня та один гарматчик із озброєним торгівельним кораблем. Затоплення „Маргарі“ було подане до відома начальною морською командою в Оттаві сьогодні раннім ранком. Ця трагедія особливо діткнула дві місцеві українські хатини, коли в суботу п-ні Марія Воршик дістала повідомлення з департаменту для морських справ в Оттаві, що її 21-річний син матрос Василь Тодось „пропав і мабуть загинув“. Одночасно Філемон і Хрестина Леськів дістали телеграму, що їхній син матрос Антін Леськів „мабуть загинув у бойовій акції“.

Та трагедія діткнула не лише родичів погиблих юнаків, але й всіх тих, що знали їх.

Антін Леськів, 20-літній молодіць, був загально-знаний і люблений у місцевих українських і англійських організаціях, особливо спортивних, молодіцьких. Упродовж останніх двох років, аж до покликання його до чинної морської воєнної служби, був складачем (лайнотайпщиком) нашого часопису. Був діяльним членом МУН, драматично-співацького гуртка при філії УНО та одним з найкращих гравців у місцевій українській мячевої дружині (бол тім). Родився в Саскатуні, тут вчався до публічної школи, відтак до Технічного інституту (Технік Каліджіет Інститут). 1938 вступив добровольцем до канадської морської воєнної флотії (РКНВР). В червні цього року був покликаний до чинної служби до Ванкувер, оскільки був перенесений до Геліфаксу. Там здав іспит у школі гарматчиків і був придільний до протилітакових гармат на одному озброєному торгівельному кораблі. З тим кораблем відчалив із Канади 3 жовтня.

Хто був покійний Антін, найкраще характеризує його останній лист (із вересня ц. р.), в якому між іншим писав: „Дорогі Товариші з Нового Шляху! Лише пару слів цим часом до Вас усіх, з якими я працював. Хочу повідомити Вас, що відїжджаю... Все мрію поїхати на „другий бік“, а тепер день прийшов. Також хотів бути каноніром, а тепер перейшов іспит і сьогодні став каноніром. Жалую, що не міг ще раз бути з Вами всіма, але як Бог дасть, вернутися та й знов буду з Вами. Не думайте, що я боюся згинутися. Я

ЧЕЙМБЕРЛІН В ІСТОРИЧНУ ХВИЛЮ. — Всі пам'ятають день, коли Чеймберлін як британський прем'єр повідомив радіом світ, що приходить страшна війна, і заповів, що вона скінчиться федерацією всієї Європи проти Німеччини.

знаю, що я був, і буду українцем і вмиру як українець. Такого дуже жалю, що більше наших хлопців не вступають до маринарки, бо ліпшого від маринарки не знайдете... По здоров'ю усіх: у редакції, в канцелярії і в саї (Українським Нац. Домі)... Лиш одну думку маю: Україна повстане! (це підкреслене). Слава Україні!”

Василь Тодось родився в українській родині в фермерському містечку Айтуна, Саск., де його батько був наставником при сценарській дорозі (секшен-форман). 11 років тому батько Василя підчас праці відморозив обі ноги й п'ять років тому помер у саскатунському шпиталі. Мати Василя вийшла вдруге заміж і два роки тому замешкала в Саскатуні. В Айтуні Василь скінчив 12 грейд публічної школи, а в 1939 року вступив добровольцем до королівської канадської маринарки в Реджайні. Відійшов до активної служби з першою групою воєнків-моряків. Минулого червня підчас колізії канадського нищівника „Фрейзера“, на якому був у службі, з нищівником „Рестігуч“ побіля берегів Франції, Василь був тяжко пошкоджений, але по одинадцять тижнях побуту в шпиталі вилікувався (мав зломане рамя, кілька зломаних ребер і пошкодження голови) і був придільний разом із прочими врятованими членами затопленого Фрейзера до нового нищівника „Маргарі“.

(„Новий Шлях“).

НАЗИВАЮТЬ ЧЕЙМБЕРЛІНА „ГІПОКРИТОМ“

БЕРЛІН. — Німецька преса, згадуючи за смерть б. британського прем'єра Невіла Чеймберліна, пише, що помер той, що „проповідував мир, а вів до війни“. Вона сумнівається в щирість покрових змагань Чеймберліна і називає його „гіпокритом“, що „підготував війну, а вікні її виповів“. Даві нагадує, як Чеймберлін, виповідаючи Німеччині війну, заповів, що це дозволить, коли Гітлер буде побитий. І каже, що він „зрадив“ Мінхенський договір.

ЯПОНСЬКО-СОВЕТСЬКА „ПРИЯЗНЬ“

МОСКВА. — На балу, влаштованім японською амбасадною в 2,600-літні роковини японського царського роду, було повно високих советських достойників, а між ними були маршал Тимошенко, Буденний, Вишинський й інші.

ЧУДОВЕ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД РЕВМАТИЧНИХ БОЛІВ

Не терпіть мускулярних болів безпідпрібно. Тисячі людей вдоволялися чудовим звільненням від ревматичних болів, від болів у мускулах безпрі, від вивихнів і болю м'язів, тільки через вжиття Пейн-Експеллеру. Цей сенсативний лік приносить шалену полешку скоро. Понад 17 мільйонів пляшок вже продано. Отже, не чекайте. Купуйте Пейн-Експеллер. Питайте за Пейн-Експеллером з якорем на опакуванні.

UKRAINIAN 120

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

Лос Енджелес є найбільше місто в Злучених Державах, щодо простору, бо простір, який воно займає, є більший від простору, що його займає Нью Йорк.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Гов. Вільних Козаків, від. 316., відбудуться в четвер, 14 листопада, в Народнім Домі, в годині 8. вечір. Простіться всіх членів прибути і вислухати звіту урядників. Рівнож буде номінація на уряд на рік 1941. — П. Ковтун, гол., Д. Скорохода, кас.; В. Іванів, секр.

РОБІТЬ КРАЩУ КАВУ

ДОДАЙТЕ ложечку ЦИКОРІІ ФРАНКА до кавника або перколятора для додання каві НІЖНЬОГО СМАКУ й НЕЗРІВНЯНОГО АРОМАТУ.

ДО НАБУТТЯ в добрих grosериях та складах кави.

HEINR. FRANCK SONS, INC. FLUSHING, N. Y.

ЗНИЩЕННЯ ВІД НІМЕЦЬКИХ БОМБ НА СЛАВНІЙ ПЛОЩІ. — Так виглядав недавно славний лондонський Лестер Сквер, центр театрального дистрикту, як на нього впала німецька бомба.

Лев Якевич.

ДЕЩО ПРО АВТОМОБІЛІ ТА ЇХ РОЗВИТОК

Колись люди не могли уявити собі їзди без тварин, що тягли віз. Коли у XIII ст. англійський учений Рожер Бекон заповів, що прийде час, коли вози без тварин їздитимуть шорше, ніж собі люди можуть подумати — його за ці слова вкинули до в'язниці... А проте думка про те, що така річ можлива, не замирала, хоч розвивалася вона дуже повільно.

В 1687 р. величезне враження на мешканців німецького міста Нирнбергу зробив візок Фарфлера.

Той Фарфлер, годинникяр у Нирнберзі, був зроду каліка на ноги. Він мав інженерський хист і придумав собі триколесний візок, праобраз нашого авто, тільки без бензинового мотора (рушій). За мотор був сам Фарфлер, що обертав корбу і примушував низку зубатих коліс взаємно зазублюватися та потувати візок наперед.

Таксамо в 1690 році багато крику наробив протидійний рушій Ньютона¹⁾. Мав це бути кулистий казан, осаджений на возі. Грубний палив під казаном деревом або вугіллям, і, коли тиск пари став уже відповідний, покручував вентелем²⁾ — пара з гуком вилетала в повітря, а віз котився в протилежному напрямі вперед.

Крім Фарфлера та Ньютона було багато інших винахідників, що споруджували білби, чи менше вдатні зразки — предтечі нашого авто. А проте все ще не було відповідного мотору-рушій, що заступав би силу м'язів тварин, чи людей.

Справа ця поправилася з винаходом парової машини Джеймсом Вотом³⁾.

Тоді співробітник Вота Вільям Мардок збудував віз, що його гнала 1-циліндрова⁴⁾ парова машина, яка у практиці показала дуже добру. За починком Мардока пішло більше спорудників як французі Нікола Жозеф Куньо, що примістив парову машину на гарматному підвозі і таким чином змоторизував перший артилерію, а далі американець Олівер Еванс, що здобув собі велику славу своїми паровими возами. А проте перед веза-таки Англія в моторизації шляхів: 1833 р. вже було там шість товарних із 20 паровими-автобусами, що перевозили подорожніх з одного міста до другого. Починається будова догідних до такої їзди шляхів, а за їх користування платять відповідну оплату.

Але тут не обійшлося без спротиву. Власники поштових диліжансів⁵⁾ і візники боялися, що парові вози відберуть їм заробіток, — селяни, що спадє купівна ціна коней, — і почалася боротьба проти парових возів: поважні громадяни насміхалися з їх гамірливості, діти обкидали їх камінням, а селяни клали впоперек дороги дерев'яні колоди. Та добив парові автобуси англійський парламент, що на-клав на них неймовірно високі податки й видав закон, що перед кожним паровим возом мав бігти чоловік із червоною

короговою й остерігати людей перед небезпекою... Цей закон був не тільки смішний, але й дуже шкідливий, бо здушив у зародні англійський самоходовий промисел. Цілих 60 років обов'язував цей закон у Англії й на 60 років заперла в Англії самоходова техніка. Та з тим більшою силою розвинулася вона в Німеччині, Франції й Америці.

Парове авто дійшло до вершка розвитку в споруді француза Серполета. Його трико-лесне авто, замісць казана, мало гвинтувату скручену руру, котру підігрівали до високої температури. Через те вода в рурі переходила якстій у пару, так що не довго тривало, щоб авто рушило з місця, — а це була дуже велика хибя попередніх зразків парових авт. Авт Серполета збереглися ще й досі в Америці. Казан Серполета впроваджують тепер на літак, замінюють бензиновий рушій паровим.

Але ж техніка авт поростає хутко в піра щойно тоді, коли паровий машини народився братчик — бензиновий рушій. Винайшов його Др. Отто 1876 р. в Кельні, у Німеччині. Коли в паровій машині пара входила раз із одної, раз із другої сторони толока до циліндра та своєю пружністю штовхала толок наперед і назад — то в спалювочному⁶⁾ рушій-моторі насмоктують із особливого пристрою, т. зв. карбуратора, мішанку⁷⁾ — це називається перший такт; у 2-ому такті толок здушує ту мішанку до тиску кілька атмосфер⁸⁾, а окремий пристрій, т. зв. запальник або свічка, викресує між 2-ма контактами (сутиками) електричну іскру з т. зв. магнета, що запалює ту здушену мішанку. В 3. такті

перший догідний для авт мотор спорудив Даймлер, співробітник Отта. Його рушій мав ледви три чвертини сили коня. Мотор той Даймлер прилучив до авт, що його він назвав імям своєї дочки „Мар-цеде“, і це авто розвивало швидкість 8 миль на годину. Спершу винахідники держалися при споруді авт форми возу та запряжених возів, та незабаром авт почали приби-рати щораз більше своєрідний вигляд теперішнього авт. І кінська сила рушій пішла сильно вгору.

В міру порушу виробництва автомобілів падали й їх ціни. За кількадесять років вони подешевіли вдесятеро, а швидкість їх удесятеро зросла. Сьогодні перед веде в виробі авт-омобілів — Форд. Він значно здешевив свої автомобілі, запровадивши в виробництво конвеєрний спосіб праці. А конвеєр — це пас, який переносив частини машин, що їх обробляла якась громада робітників, до чергової громади робітників, і нарешті до монтажного відділу, де окремі робітники вправлялися тільки в одній єдиній роботі, тимто й робив свою роботу шорше й краще. Тимто за 15 років Форд виробив більше автомобілів, ніж усі американські фабриканти разом.

Цікаве життя Форда. Його батько, що в 1847 році з Ірландії вмігрував до Америки, хотів зробити зі свого сина порядного хлібороба й дуже ремствував на свого Ген-

ри, що він вічно сидів у своїй маленькій варстаті, де викінчував свій перший модель, зразок авт. Та яке було здивування старого Форда й цілої зібраної громади людей, коли маленький возик робив 20—30 миль на годину. Перший віз Форда мав бензиновий рушій 2-циліндровий, чотиритактовий і був охолоджувався водою. Тепер із фабрик Форда виходить щораз 10 секунд новий віз, а з заліза і сталі, що приходить до фабрики в понеділок рано, повстає готове авто в середу вполудне. Щоб збільшити швидкість автомобілів, їм надають тепер таку форму, щоб повітря легко облітало автомобіль. Такі автомобілі розвивають тепер на перегонах швидкість понад 250 миль на годину. Мотор на такому автомобілі має силу 1500 парових коней!

Хибя всіх автомобілів це те, що їх мотори дуже голосно стукають, та що вони випускають смердючі витвори горіння. Тепер продумують над дешевим акумулятором⁹⁾, що дозволить би електричним автомобілям суперничати з бензиновими.

Теперішні автомобілі рушій мають кілька або кільканацять циліндрів, укладених у дві групи, що нагадують нам букву „V“. Через те, що при спалюванні витворюється дуже багато тепла, циліндри мають подвійні стіни, між якими протікає вода й не дозволяє стінам надто нагріватись. Щоб більше циліндрів, то спокійніший хід автомобіля та менші струси. Рух із корби дістається на задню вісь колеса або через т. зв. лучбу Кардана або при помочі ланцюга (вантажні вози, автобуси). Швидкість бігу авт-шofer може доско-чу змінити, обертаючи відповідно рукою у скриньці бігів.

Старі авт мали на переді корбу, якою треба було розрушувати мотор. Теперішні авт-шofer живають її тільки в виняткових випадках, звичайно шofer пускає перед їздою струм із акумулятора до маленького електричного мотору, що починає рухатись, порушуючи рівночасно головний вал автомобіля. В якійсь хвилині електрична іскра запалює машинку в циліндрі, й мотор уже е в руху. Тепер шofer влучує корбою скриньку бігів на їзду вперед, натискає ногою пе-

далий (стунір), що затикає теплову передачу, й автомобіль уже в руху. Щоб хутко спинити авто, до того служить гальма. Вона складається переважно зі сталевих стрічок, що обіймає сталевий валок, злучений ціпко з задньою віссю. Відповідний натиск ногою натискає, через цілу низку передач, сталеву стрічку на валок, авто стає на місці, і тільки лютій скергіт указує на важку боротьбу гальми з рушієм.

Тепер автомобілі стають поважними суперниками залізниць: перевозять вантажі, війсьсько та подорожніх із одного кінця світу до другого. Одна фабрика автомобілів перега-няє другу, споруджуючи нові й нові зразки автомобілів. Дуже цікавий проект спорудити велитеський автобус для переїзду пісковими пустелями. Цей „корабель пустині“ може взяти 400,000 фунтів вантажу, — він має мати 150 стіп у довж та 25 стіп у шир, а високий він має бути як 3-поверхова кам'яниця... Колеса його мають мати 40 стіп у промі-мірі, швидкість буде — 20 миль на годину...

Автобус цей мають усередити влаштувати на зразок корабля: там мають бути кімнати для подорожніх, ресторан, саля на забави, радіева станція, прожектор, що кидатиме світло вночі, а той гармати для оборони перед розбійниками. Такі автобуси, що не матимуть ні рейок, ні стайн, ні дорогої охорони шляху, ясна річ, стануть великою конкуренцією для залізниць.

Старі авт мали на переді корбу, якою треба було розрушувати мотор. Теперішні авт-шofer живають її тільки в виняткових випадках, звичайно шofer пускає перед їздою струм із акумулятора до маленького електричного мотору, що починає рухатись, порушуючи рівночасно головний вал автомобіля. В якійсь хвилині електрична іскра запалює машинку в циліндрі, й мотор уже е в руху. Тепер шofer влучує корбою скриньку бігів на їзду вперед, натискає ногою пе-

9) Припад для нагромадження електрики.

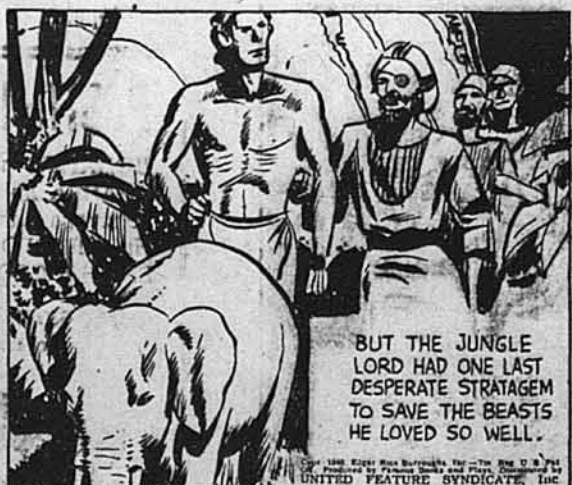

ЮРБИ ЦІКАВИХ НА ПЛОЩІ ТАЙМСУ В НЬО ЙОРКУ віддали вже голоси, прийшли подивитися на останні рапорти про висліди голосування.

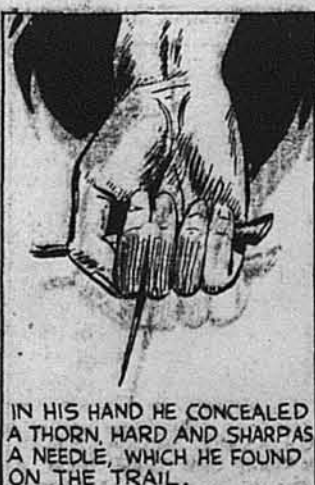
ТАРЗАН, ч. 151. Розпучливий крок Тарзана.

„Приклич до нас слонів“, повторив Залім Тарзанові, погрожуючи водночас йому револьвером.

Тарзан придумав тепер останній розпучливий плян, щоб таки врятувати тих сірих звірів, яких він так любив.

Він мав у руці заховане терня, яке він по дорозі підійняв. Ним він вколов добре Тоту.

Це була іскра, що запалила в Тоті цілий динаміт і спричинила цілий ряд вчинків.

ФАРМИ
НА
ПРОДАЖ

ОКАЗІЙНІ ФАРМИ

ФАРМА, 58 акрів, гарне положення в стейті Нью Джерсі, 65 миль від Нью Йорку, 5 акрів ліса, дім на 5 кімнат, електрика, нова баня і курники, трактор і інша машинерія, 10 корів, 2 коні, бик, 500 курей. Продається вприводу смерті власника за оказійну ціну \$6,750. Половина готівкою.

ФАРМА — газолінова станція — го-стайниця — галля до танців, sandy & ice cream, вироблений інтерес на добрій дорозі, 35 миль від Нью Йорку, 22 акрів землі, 2 акри городу, дім на 10 кімнат, усі уліпшення й інші будинки. Продається за оказійну ціну або замінюється за дім в Нью Джерсі.

Маю великий вибір фарм, газолінових станцій і інші інтереси до на-буття на корисних умовах.

S. WICHLINSKI
235 Driggs Ave., Brooklyn, N. Y.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
ПОГРЕБНИК
НА ФІЛАДЕЛФІЮ
Й ОКОЛИЦЮ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І ВНОЧІ

СЕМЕН П. КАНЯ
Український
ПОГРЕБНИК
Цілий
похорон
навіть за
\$150
433 STATE ST.,
PERTH AMBOY, N.J.
Phone: P.A. 4-4646

МИРОН ЛИТВИН І СИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Обслуга щира і чесна.
Main Office:
383 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.,
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347
Branch Office (Phila):
969 SOUTH BROAD ST.,
TRENTON, N. J.
Phone: Trenton 8588

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребми по ціні так
низькій як \$150
Обслуга найкраща.

JOHN BUNCO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ
В BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE,
(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel.: Melrose 5-6577

ВЯЧЕСЛАВ БУДИНОВСЬКИЙ
НЕБІЖЧИК ХОДИТЬ
Історичне оповідання
про цікаві шляхетські й купецькі інтриги з часів, коли
Історична Польща правила У-
країною, а турки правильно на-
звали на неї на грабці.
ЦІНА 75 ЦЕНТІВ.
„СВОБОДА“
81-83 GRAND STREET,
P. O. BOX 346
JERSEY CITY, N. J.